

KNNV-afd. Gouda e.o.

KNNV-afd. Leiden e.o.

Aan: het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Zuid-Hollandplein 1,
2596 AW te Den Haag.

Geacht college,

De KNNV-afdelingen Gouda en Leiden hebben kennis genomen van het Natuurbeheerplan 2016 en willen daarop reageren, zoals eerder is gedaan op de NBP's van 2009 t/m 2013.

Laat ons beginnen met waardering voor het feit dat het nu mogelijk is geworden om ook voor het waterbeheer van sloten pakketten af te sluiten, die belangrijke biotopen kunnen beschermen in plaats van de nietsontziende rigoureuze cultuur van baggeren en schonen door particulieren. Onze sloten zijn in veel gevallen vegetatieloos geworden door o.a. de hoge sulfaatgehalten en als gevolg van de opgelegde 'schouw' van de waterschapskeur. Onze sloten kunnen bij goed kwaliteits- en kwantiteitsbeheer een enorme bijdrage leveren aan de instandhouding van de biodiversiteit van Nederland. Door fasering van het onderhoud in tijd én ruimte kunnen structuurrijke aquatische levensgemeenschappen ontstaan. Het is onze hoop dat de provincie, 'collectieven' en waterschappen deze ecologische kansen zullen uitbuiten door de pakketten voor natuurvriendelijk slootbeheer mede te gaan financieren.

Wat dat natuurvriendelijke slootbeheer inhoudt, wordt echter niet vermeld. In ieder geval zal dit onderhoud gespreid moeten worden in tijd en ruimte. Dus delen zullen ongerept gelaten moeten worden. Extra aandacht is daarbij nodig voor de zeer bedreigde Krabbenscheergemeenschap, die kansen biedt aan diverse prioritaire soorten waarvoor een extra impuls nodig is, conform pag. 7 van het Natuurbeheerplan (NBP). Eén en ander zal extra kans krijgen als de drooglegging geoptimaliseerd wordt, waarbij de uitspoeling van veenmineralisatie verminderd wordt. Hiervoor kunnen overigens veel meer redenen worden aangevoerd. Voor veengebieden moet vanuit het algemeen belang een drooglegging van 40 cm de norm worden. Het valt op dat voor de pakketten voor slootonderhoud nog geen tarieven zijn vastgesteld. Dat is niet bevorderlijk voor de toepassing. Wij verzoeken u daarover met de meeste spoed (!) duidelijkheid te verschaffen.

Een andere positieve verandering is dat het mogelijk wordt om tegen vergoeding peilen te verhogen. Uiteraard komen o.i. daar het eerst onderbemalingen voor in aanmerking, die waterhuishoudkundig toch al een probleem vormen voor de waterschappen. Doordat in de onderbemalingen het maaiveld meer is gedaald, levert de opheffing van onderbemaling een extra vochtig milieu op dat ideaal kan zijn als broedgebied en kuikenland, mits het beheer er op aangepast wordt. Daarvoor bieden de ASNL-pakketten onder nr. 8 ideale mogelijkheden. De vergoedingen ervoor zijn echter schrikbarend laag en bieden vrijwel geen compensatie van de werkelijk gederfde inkomsten, zodat het - zo vrezen wij - kansloos zal zijn.

Wat betreft het weidevogelbeleid moet ons eerst van het hart, dat de provincie heeft nagelaten de voorgaande periode van collectief weidevogelbeheer goed te evalueren. Het Planburo voor de Leefomgeving moest aan de hand van resultaten van zowel Meetnet Weidevogels als SOVON concluderen dat het agrarisch natuurbeheer, inclusief het weidevogelbeheer, zeer onvoldoende resultaten had opgeleverd en de achteruitgang van weidevogels deed toenemen. De cijfers van het provinciale Meetnet laten in het laatste decennium in het agrarisch gebied een generale achteruitgang zien van 4 % per jaar, voor de Kievit zelfs in versneld tempo. Ook de soortenrijkdom dunt uit. Het was zaak geweest om de weidevogelpakketten serieus tegen het licht te houden, zodat duidelijk had kunnen worden in welke gebieden en bij welke pakketten sprake is geweest van geldverspilling en waar deze effectief zijn gebleken. Het is ons - na bestudering van verspreiding en type contracten op de kaarten van 'Portaal' en de contracten via het Weidevogelberaad en na een Quick-scan onderzoek in 2013 - duidelijk geworden dat de grote oppervlakten met legselbeheer en het smalle van maaien gespaarde perceelrandje geen enkele rem legden op de vervroeging van het maaibeheer, waarbij vluchtheuvels voor nesten meer uitzondering dan regel waren. Het gevolg was het afhaken van vrijwilligers en het ontstaan van grote oppervlakten met gladgeschoren cultuursteppe die niet meer aantrekkelijk waren voor een 2e legsel en waaruit vrijwel ieder leven was verdwenen.

Vrijwel de enige gebieden waar nog wél voldoende broedsucces was, waren de weidevogelreservaten, die ten opzichte van de agrarisch weidevogelbeheer zowel qua soortenrijkdom als kwantitatief superioriteit lieten zien, met dank aan de TBO's. En juist door de beoogde uitbreiding van kansrijke weidevogelreservaten in de EHS heeft de provincie in 2013 een streep gezet, door ca. 2000 ha te schrappen. Wij vinden nog steeds dat de provincie op die wijze in strijd met de Vogelrichtlijn is gekomen, die de overheden verplicht tot instandhouding van de bestaande vogelpopulaties. Het heeft ons daarom verbaasd dat zonder de eerder genoemde evaluatie de overheid toch weer heeft besloten om het lot van weidevogels in handen te leggen van agrariërs die er in de afgelopen periode niet in zijn geslaagd om - ondanks subsidie - in hun territorium de vogelstand te handhaven.

In andere provincies dan Zuid-Holland is de EHS overeind gebleven en ook de provincie Z-H heeft gesteld deze gebieden te reserveren voor eventueel later herstel. Wij hopen dat een nieuw college de aanvechtbare beslissingen van het bestaande college van GS zal corrigeren door de EHS status van deze gebieden te herstellen, te weten delen van Hoogeveense Polder Voorhout, Polders Rond Kagerplassen, de Bovenlanden, Noordeinderpolder, Bodegraven-Weijland, Boemendaal-Reeuwijk-West, Zuidplaspolder, Zuidpolder van Delfgauw, Schieveen, lage Boezem van de Overwaard en uiterwaarden langs Het Spui en Zuiderdiep. Om te beginnen zou de beslissing moeten worden voorafgegaan door een besluit om de verkoop van de voor dat doel aangekochte BBL-gronden terug te draaien. Dan wel deze niet te verkopen aan de meest biedende agrariër maar aan de best gemotiveerde weidevogelbeheerder, dus bij voorkeur aan een terrein-beherende organisatie. De urgentie daarvan is met de tijd alleen maar toegenomen. Wij vragen het nieuwe college van GS dus nadrukkelijk de voor weidevogels nadelige beslissingen van het huidige college te herzien.

Met het bovenstaande beogen wij niet het agrarische land voor de natuur en weidevogels af te schrijven, omdat er hier en daar nog best agrariërs zijn te vinden die hun bedrijfsvoering mede willen richten op de weidevogels en daarvoor met een beheersvergoeding genoeg nemen. Na de opheffing van het melkquotum is het overgrote deel van de agrariërs echter gericht op het zoveel mogelijk produceren van melk. De beheersvergoeding, die compensatie zou moeten bieden voor derving van inkomsten, weegt daar niet tegen op. Waar de echte motivatie voor weidevogels toch al zo schaars te vinden is, wordt het vinden van voldoende draagvlak onder de boeren zo bijna een onmogelijke taak. De privatisering van het weidevogelbeleid heeft ook geleid tot een ondoorzichtig woud van regels, die voor geïnteresseerde buitenstaanders of

politici niet of nauwelijks te doorgronden en te controleren is. Hierdoor ontstaat er een speelveld waarin de betreffende belanghebbenden de regels kunnen gaan oprekken en uitbuiten voor het binnenhalen van zoveel mogelijk subsidie in plaats van zoveel mogelijk broedsucces. Certificering van de 'collectieven' kan dit laatste slechts in beperkte mate voorkomen. Het is dan ook de vraag of zelfs een autoriteit als de Randstedelijke Rekenkamer in staat is om de effecten en doelmatigheid van de subsidies te meten. Dat provincies zich voor het weidevogelbeleid geheel afhankelijk dreigen te maken van het draagvlak onder de boeren, vinden wij een hachelijke zaak waarmee de provincies in aanvaring kunnen komen met de Vogelrichtlijn voor instandhouding van de weidevogels.

Welk alternatief heeft de provincie de weidevogels dan te bieden?

De provincie heeft meermalen gesteld de geprivatiseerde 'collectieven' nu vooral te zullen gaan afrekenen op broedsucces, opdat naar Europa verantwoording kan worden afgelegd over goede besteding van subsidiegelden. Maar daarvoor is een professionele monitoring nodig. Hiervan lijkt nu juist te worden afgezien. Slechts op 3 plaatsen wil de provincie gaan monitoren. Daarvoor zijn plaatsen uitgekozen waar extra geldinjectionen vanuit ander hoofde naar toe gaan en/of waar in de afgelopen jaren de resultaten zijn meegevallen en waar de kans op positieve score het hoogst is. Deze selectie is derhalve niet representatief en zal een vertekend beeld opleveren. In de overige gebieden, waar de weidevogels in de afgelopen tijd sterk achteruitgegaan zijn, wil de provincie geen professionele monitoring (0-meting) laten plaatsvinden, maar weidevogeltellingen overlaten aan het 'collectief', waarbij in feite de slager 'zijn eigen vlees keurt'. Het gepropageerde voorstel om via de SCAN slechts 2 zgn. alarmtellingen (in april en mei) te laten uitvoeren door vrijwilligers en niet in juni te controleren op 'vliegvlugge' jongen, biedt de collectieven de kans om de overlevingsresultaten van de jongen rooskleuriger voor te stellen dan ze zijn. Er zou nog iets voor te zeggen zijn geweest als de provincie daar steekproefsgewijs metingen tegenover zou stellen, maar de provincie heeft zich volledig laten amputeren wanneer zij zich daarbij laat concentreren op slechts 3 gebieden.

Wij missen in het Natuurbeheerplan ook duidelijk gestelde kwantificeerbare doelen. Er wordt wel gesproken over instandhouding, bescherming en verbetering maar als er geen kwantitatieve doelen worden gesteld, kan de provincie zelfs haar eigen beleid daarop niet toetsen. Vrijblijvendheid of struisvogelpolitiek blijft dan troef. Ook in de zienswijze van het Weidevogelberaad wordt gewezen op deze omissie. Wanneer slechts werk gemaakt wordt van 'instandhouding' en 'verbetering' enkel wordt beleden, is het risico van falen des te groter. Stijlstand is achteruitgang. Dat geldt zeker nu er sprake is van vergrijzing van de weidevogelpopulatie. En die achteruitgang gaat gewoon voort wanneer de provincie weigert het broedsucces te monitoren aan de hand van het 'vliegvlug' worden van jongen in voldoende regio's.

Wij constateren verder dat de bedoeling van het laten aanwijzen van kerngebieden door de collectieven grotendeels mislukt is. Er zijn zgn. 'kansenskaarten' ingediend maar deze beslaan in veel gevallen het volledige territorium van de regio van de collectieven. Als strategie van de collectieven heet het dat men de 'vogels wil gaan volgen', ook wanneer zij door ongewenste ontwikkelingen, zoals intensivering vanwege b.v. kavelruil, veranderend peilbeheer of boerderijbouw, worden verjaagd. Maar wat de collectieven werkelijk zouden moeten willen, is aansluiting zoeken bij de wetenschappelijk bewezen plaatstrouw van weidevogels. Deze houdt in dat weidevogels zich in of rond de percelen waarin zij in voorgaande jaren hebben gebroed en waar het milieu en beheer kennelijk gunstig waren, opnieuw vestigen.

Verder is nu onduidelijk of zulke ingrepen als kavelruil of boerderijbouw doorgang kunnen vinden op plaatsen waar weidevogelcontracten zijn afgesloten en of die contracten in de periode 2016-2022 tussentijds kunnen worden opgezegd.

Wij constateren voorts dat kerngebieden zullen worden beoordeeld naar de mate waarin vogels er verblijven en naar de bereidheid van de boeren om er contracten voor af te sluiten en niet naar de kwaliteiten van die gebieden (qua mozaïek dan wel qua abiotiek).

In het NBP wordt verder nergens gesproken over verbetermaatregelen in zulke gebieden terwijl de provincie daarvoor wel apart budget beschikbaar stelt. Slechts in particuliere SKLN-gebieden konden we hier iets over vinden. Maar dat zijn niet de kerngebieden voor weidevogels.

De collectieven ontvangen veel gemeenschapsgeld. Over de beste besteding ervan moet afstemming plaatsvinden met organisaties, conform het gestelde op pag. 14 en 23 NBP. Bij de genoemde organisaties staan echter niet: lokale of regionale, onafhankelijke natuurverenigingen vogelwachten en -werkgroepen. Bij deze organisaties is evenwel veel kennis aanwezig, die niet onbenut mag blijven en die kan dienen om de plannen van de 'collectieven' te verbeteren. Ook het Weidevogelberaad geeft dit aan in haar zienswijze. Door alleen te spreken over vrijwilligers kan feitelijk iedereen die zich hiervoor uitgeeft (dus ook direct belanghebbenden), als medestander worden aangetrokken.

De minimale instapnorm resp. streefwens van 30 vogels per 100 ha, die wordt genoemd (pag. 17), laat zien dat de weidevogelambitie van de provincie is gedaald ten opzichte van vorige NBP's toen nog over een eis van 50 vogels per 100 ha werd gesproken. En wanneer het slechts een 'streefwens' mag heten, wordt dezelfde fout gemaakt als bij de vorige beheerperiode, toen vrijwel vogelloze gebieden voor subsidiëring werden geaccepteerd, zodat veel subsidiegeld oneigenlijk in de handen kwam van agrariërs die enkel beleden aan legselbeheer mee te doen. Die fout mag niet opnieuw worden gemaakt. Wanneer de norm van 30 vogels /100 ha ook nog eens mag worden geïnterpreteerd als inclusief voor secundaire weidevogels, is deze veel te laag gesteld. Slechts wanneer deze instap-eis mag gelden voor de 9 primaire weidevogels die op pag. 21 genoemd staan, stelt ze tenminste nog iets (zij het te weinig) voor.

Op pagina 22 wordt opnieuw een weidevogeldichtheid genoemd maar nu van 50 weidevogels per 100 ha. De 'collectieven' moeten alleen maar 'aannemelijk kunnen maken' dat zij hieraan voldoen. Voor het eerst lijkt hiermee sprake van een voorzichtige eis aan de 'collectieven' maar deze is in feite boterzacht. En welke deskundige instantie gaat beoordelen of dit realistisch is, welke instantie gaat beoordelen of de beheerpakketten die voor dit doel worden opgesteld, ook werkelijk worden nageleefd en in welke tijd wil men die 50/100 verhouding bereikt hebben? En wat zullen de sancties zijn wanneer die doelen niet worden bereikt?

Er wordt gesproken over 'zwaar beheer' en 'legselbeheer' in een verhouding van 20:80 %. Maar er mag van afgeweken worden. De vraag is nu echter: in welke richting? Hoeft dit - zoals onderaan wordt gesteld - niet te leiden tot een hoger percentage zwaar beheer, maar betekent dit dat het ook mag leiden tot een lager percentage zwaar beheer (ofwel kuikenland) in het mozaïek? Zo ja, dan zou dit namelijk het percentage zwaar beheer en derhalve de kwaliteit van het kuikenland ondermijnen. En ook wordt niet uitgelegd waaruit de verzwaaring van het legselbeheer bestaat. Onzes inziens dient het minimaal in te houden dat er nooit gemaaid mag worden wanneer er nesten van weidevogels of jonge vogels op het perceel voorkomen, afgezien van of er stokjes geplaatst zijn of niet.

Ten aanzien van het mozaïek van akkerland en grasland op pag. 25 valt op dat gesproken wordt over 'uitgesteld maaibeheer van het grasland' zonder dat wordt vastgesteld tot welke datum dit moet gelden. Naar onze mening zal dat minstens moeten gelden tot de weidevogels vliegvlug zijn geworden (bijv. tot 22 juni).

Ten aanzien van bemesting van percelen of stroken met zwaar beheer dient onzes inziens te gelden dat deze niet in de voorjaarsperiode maar pas na het maaien dient plaats te vinden. Als gevolg van mestinjectie - evenals van rollen - op percelen of stroken met zwaar beheer kunnen evenveel nesten vernietigd worden als bij vroeg maaien. Met een latere bemesting kan het voedingsniveau van percelen evengoed op peil worden gehouden.

Het aanbrengen van flexibele maaidata en last-minute-beheer vermindert voor controleurs de kans om snel een beeld te krijgen van de naleving van contracten. Wij zijn daarom tegen de vervroeging van de maaidata in percelen met uitgestelde maaidatum; zeker zolang er geen objectieve controle kan worden gerapporteerd over de afwezigheid van vliegvlugge jonge vogels. In de maaiperiode van de eerste en tweede snede moeten er tenminste enkele onafhankelijke, gekwalificeerde controleurs in het veld zijn aan wie alle voorgenomen maaiplannen zijn gerapporteerd en die ter plekke vaststellen dat er geen jonge vogels in de te maaien percelen rondlopen. Het laatste geldt ook wanneer de maaidata wel zijn aangebroken en wanneer last-minute-beheer moet worden toegepast.

Nergens staat er een minimum aaneengesloten oppervlakte zwaar beheer genoemd als onderdeel van een mozaïek. Onzes inziens zal dat minstens 10 hectare moeten zijn, waarbij dan in principe 40 ha legselbeheer past.

Wij sluiten af met de wens dat de provincie het Natuurbeheerplan op basis van bovenstaand commentaar verder uitwerkt, zodat tegenover de te verstrekken subsidies feitelijk aangetoonde prestaties volgens afspraak worden geleverd en zodat er adequaat op gaat worden toegezien dat doelen van instandhouding van weidevogelpopulaties en doelen gericht op prioritaire soorten in agrarische gebieden ook werkelijk zullen worden gehaald. Wij vragen de provincie eveneens om niet te aarzelen met ingrijpen indien zij onvoldoende bereidheid of inspanningen ontmoet om deze doelen te bereiken, zo nodig door de gestelde doelen op andere wijze te doen bewerkstelligen, bijv. via aankoop en veiligstelling van de herijkte EHS door terreinbeherende organisaties die al eerder getoond hebben tegen gelijke of minder kosten voldoende goede resultaten te kunnen bereiken, conform de al bestaande berekeningen van het Planburo voor de Leefomgeving. Op deze wijze kan de agrarische sector verantwoord meeprofiteren via agrarisch medegebruik, maar dan met respect voor de internationale verplichtingen tegenover de weidevogels.

Namens KNNV-afd. Gouda e.o.
Ir. Frans Kingma, voorzitter
Lourien van der Hoek, secretaris

Namens KNNV-afd. Leiden e.o.
Mevr. Corrie van Kralingen-Kroon, voorzitter
drs. Jan Westgeest, secretaris